

DN Jammerbugt

Formand: Søren Rosenberg,
Perikumvej 18 - 9440 Aabybro
Telefon: 30 24 18 34 - jammerbugt@dn.dk

Til: Jammerbugt Kommune

7. oktober 2020

Danmarks Naturfredningsforenings forslag og input til handlingskataloget

Danmarks Naturfredningsforening Jammerbugt (DN) - har med stor interesse læst handlingskataloget, som tager udgangspunkt i visionen og planstrategien "Sammen mod 2030".

I udkastet til Handlingskataloget er der 51 handlinger/prioriteringer.

DN vil fokusere på de fastlagte handlinger som bæredygtighed, klima - reducere CO2 udledning og sikre biologisk mangfoldighed.

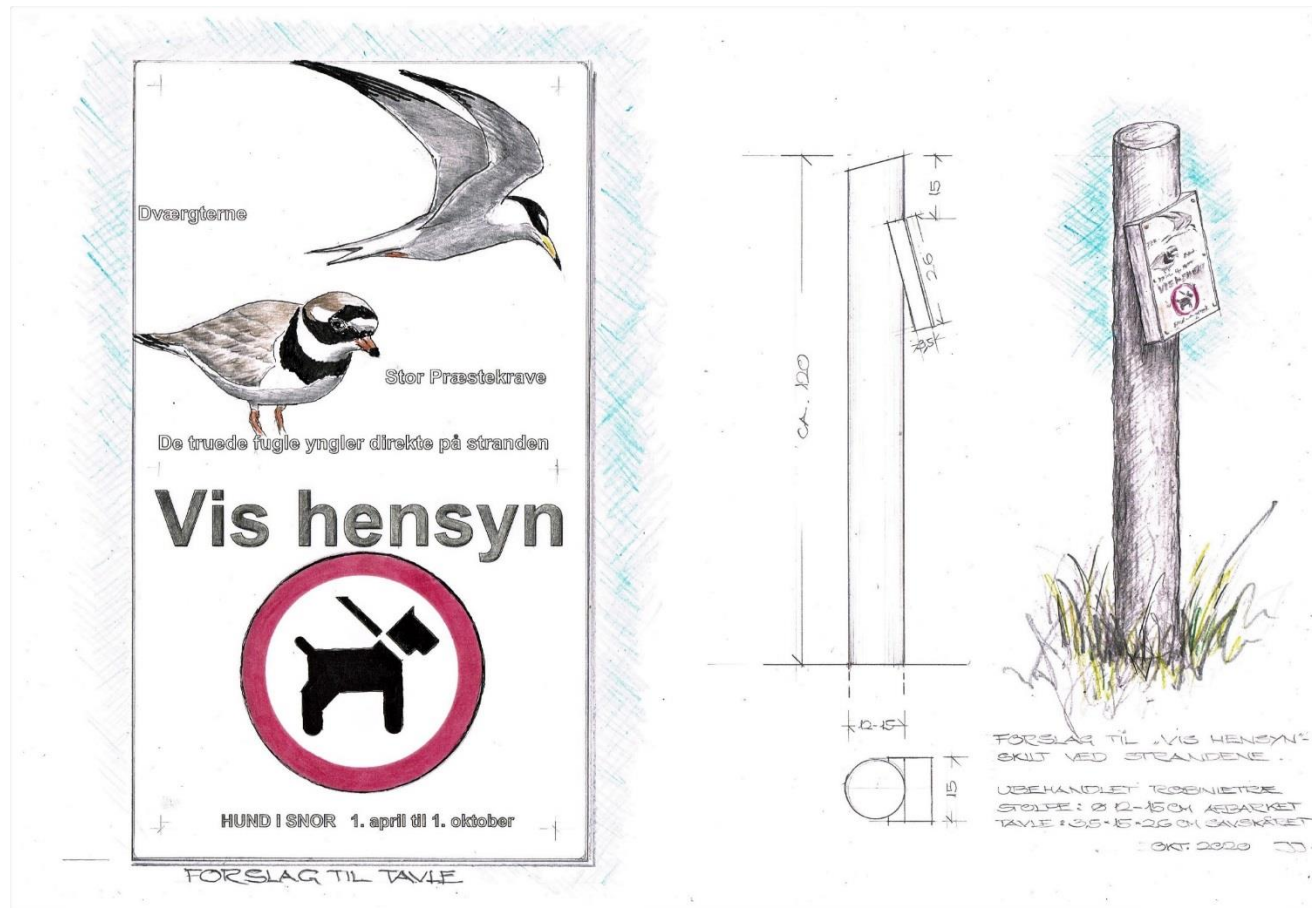
DN´s konkrete bemærkninger til følgende handlinger:**4. Bosætning og nybyggeri via huludfyldning:**

Byggemulighederne for hurtigt at kunne bygge et nyt hus via huludfyldning, både i eksisterende parcelhusområder og i landsbyer, skal synliggøres og markedsføres – DN vil hertil tilføje, at det er vigtigt at bevare de grønne områder i landsbyer og ikke alle "huller" bør/skal fyldes ud. Både for at klimasikre mod øgede regnmængde, men også for at få mere natur ind i byen.

18. Vestkystplanens indsatser i Jammerbugten:

Et forslag fra DN er at få ryddet op i "skilte junglen" så skiltene langs Jammerbugtens kyststrækning og strande har et ensartet udtryk. Et umiddelbart forslag kunne være at informationer og oplysninger samles på enkelte højskilte ved P-pladserne, som fører til stranden. Et ensartet design og materialevalg (langtidsholdbart træ) ville give større harmoni. Jammerbugt Kommunes kyststrækninger byder på mange oplevelser. Efter vores mening vil det betyde større oplevelse for besøgende, når der gives korte og præcise oplysninger – teksten kan være af geologisk karakter, fortælling om naturoplevelser, baderåd og hunde i snor anvisninger. DN vil i øvrigt gerne hjælpe med udformningen, fotos, design og tekst.

Udover informations skiltning ved strandene, er der på nogle udvalgte strækninger (fra Ellidsbøl Strand til Grønnestrand) – behov for ekstra information vedr. sårbare ynglende fugle direkte på stranden, som kræver hensyn og behørigt afstand for både mennesker og hunde. Dette falder også godt i tråd med kommunalbestyrelsens prioriteringer: *"Samarbejde om at formidle og skilte for at styrke befolkningens og turisters viden om og opmærksomhed på naturkvaliteter og arternes sårbarhed f.eks. i yngleperioder"*. (Planstrategi"19).
 Et skitseforslag for en enkelt løsning - placeres ved klitfoden ved stierne, inden man går over klitrækken. Det vil ikke skæmme, men alligevel være iøjnefaldende.

21. Opsøgende indsats i erhvervsstrategi:

Facilitere bæredygtig erhvervsudvikling som nyt vækstområde med afsæt i FN's 17 verdensmål. Udvikling af virksomheder omkring bæredygtighed og grøn omstilling. **DN's kommentar** - de store grønne arealer rundt om erhverv og industri bygninger, bør planlægges med hensyntagen til fremme af biodiversiteten i stedet for, at der anlægges græsplæner omkring alle erhvervsbygninger. Dvs. planlægning inden der pålægges muldjord og såes græs. Lige nu spirer græsset op på et stort område omkring de nye kollegiebygninger ved Fjerritslev Gymnasium. Der kunne have været skabt nogle mere spændende omgivelser, med blomstrende danske hjemmehørende urter, for en større biodiversitet i samarbejde med gymnasiet. Der skal oplysning og vejledning til hjælp for virksomheder, som gerne vil gå denne vej. DN vil gerne involveres ang. hjælp til virksomheder, som gerne vil have et mere biodiversitets fremmende areal.

34. Branding af ruter og oplevelser i naturen:

Jammerbugt Kommune udtaler dette: kommunen bør tilbyde guidede ture. Vi skal være bedre til natur- og kulturformidling, især natur. Det skal sælges. DN er meget enige i dette. Naturen skal formidles, således man opnår en interesse og forståelse for naturen og arter. Især den "stille" natur, med fordybelse i formidling af arter, geologi og landskaber har DN's interesse, hvis det er muligt for DN at deltage i denne handling.

36. Mødesteder med turisme-service:

Er der behov for flere toiletter?

Ja, i høj grad ved parkeringspladsen Centraldgårdsvej ved Trædestenene. Der er ikke mange muligheder for at opleve Store Vildmoses særegen natur. Formidling og adgang til naturen kan dog ske via parkeringspladsen ved Trædestenene, Centraldgårdsvej. Her er der allerede mange besøgende dagligt og i takt med at adgangsmulighederne forbedres og der arbejdes målrettet med at sikre naturværdierne, giver det resultat af endnu flere besøgende til stedet og behovet for et toilet er derfor stort. Det ses allerede nu tydeligt.

37. "Stille" oplevelser i naturen:

Et input til stilleoplevelser er også oplevelsen af den mørke nattehimmel, *uden* påvirkning af kunstigt lys. DN vil foreslå at man arbejder for at kyststrækningen fra Bulbjerg til Slettestrand bliver udpeget efter Dark sky kriterier.

Jammerbugt Kommune har, ligesom få andre steder i landet, bl.a. Møn, stadig områder med nattemørke. Områder hvor det er muligt at se stjernehimlen uden at blive forstyrret af kunstigt lys. Men det kræver planlægning, hvis den sidste rest af dette natur gode skal bevares. Derfor bør der skabes de nødvendige rammer og retningslinjer for bevarelsen af nattemørket i kommunen, specielt området Vejlerne/Bulbjerg og hele kyststrækningen langs Jammerbugten.

Det vil skabe "*det gode liv*" for rigtig mange mennesker – både fastboende og turister – med god mulighed for profilering i den samlede kystturisme plan.

44. Bæredygtige landsbyer

Der skal arbejdes for at alle i landsbyer/byer i kommunen skal udfase pesticidanvendelse i haver, fællesområder, fortove og virksomheds anlæg.

DN begrundet det med at: dels er det her nedsivning af pesticider til grundvand, som går hurtigere end på landbrugsjord. Forbruget pr arealenhed er mere usikkert og ofte større og med delvis bar jord (fliser, grus mv).

Vi skal gøre dette for at sikre biologisk mangfoldighed, og øge CO2 reduktion pga. nedsat pesticid produktion og rensning af drikkevandsreservoirer.

Jammerbugt kommune skal med andre ord arbejde for FN's vedtagne Verdens mål:

Nr.6 Rent Vand.

Nr 3 Sundhed og trivsel.

Nr 11 Bæredygtige byer og lokalsamfund.

Danmarks Naturfredningsforening ser med stor fornøjelse, de nye faunastriber, som er udsået i dette år, ved nye boligudstyknings. DN vil blot tilføje, at der bør indkøbes frø fra hjemmehørende urter og arealet efterfølgende ikke blive jordbejdet.

47. NaturNationalpark Han Herred:

Eller NaturNationalpark Trandum, Jammerbugt eller Lien? - navnet er af mindre betydning – det er naturen på naturens egne præmisser, som er målet sammen med en større biodiversitet.

Tænk tanken: Rul forsigtig over den brede færst eller brug vildtlågen og du befinder dig nu i NaturNationalparken.

Ud over de våde klitlavninger i det marine forland, trompeterer et par ynglende traner. I det 3000 hektar store område, indenfor et stort hegn, ses en flok bisoner i det fjerne.

Både bisoner og tranen ses fint fra den handicapvenlige udsigtspost. Under Lien ses en rød glente som får luft under vingerne. En blå kærhøg slår ned over en flok sjaggere i havtorn krattet. Ved de mange nye klitlavninger høres strandtudsen, når mørket falder på.

VR. Svenstrup Å slynger sig smukt igennem landskabet. Efter at RigKilde Life projektet har tilført naturpleje midler til ådalen, ses den flotte purpurgøgeurt, talrigt i maj og juni måned, ved kildevæld og rigkær. Djævelsbid indfinder sig på klitheden og hedepletvingen følger efter og nu ses også Klokke-Ensian. Den ekstensive naturpleje med helårsgræsning bærer frugt. Rewilding virker.

Og Feriecentrene ved Slettestrand må melde alt udsolgt, da mange turister for nær og fjern kommer for at opleve stilheden, mørket og naturen her i NaturNationalparken.

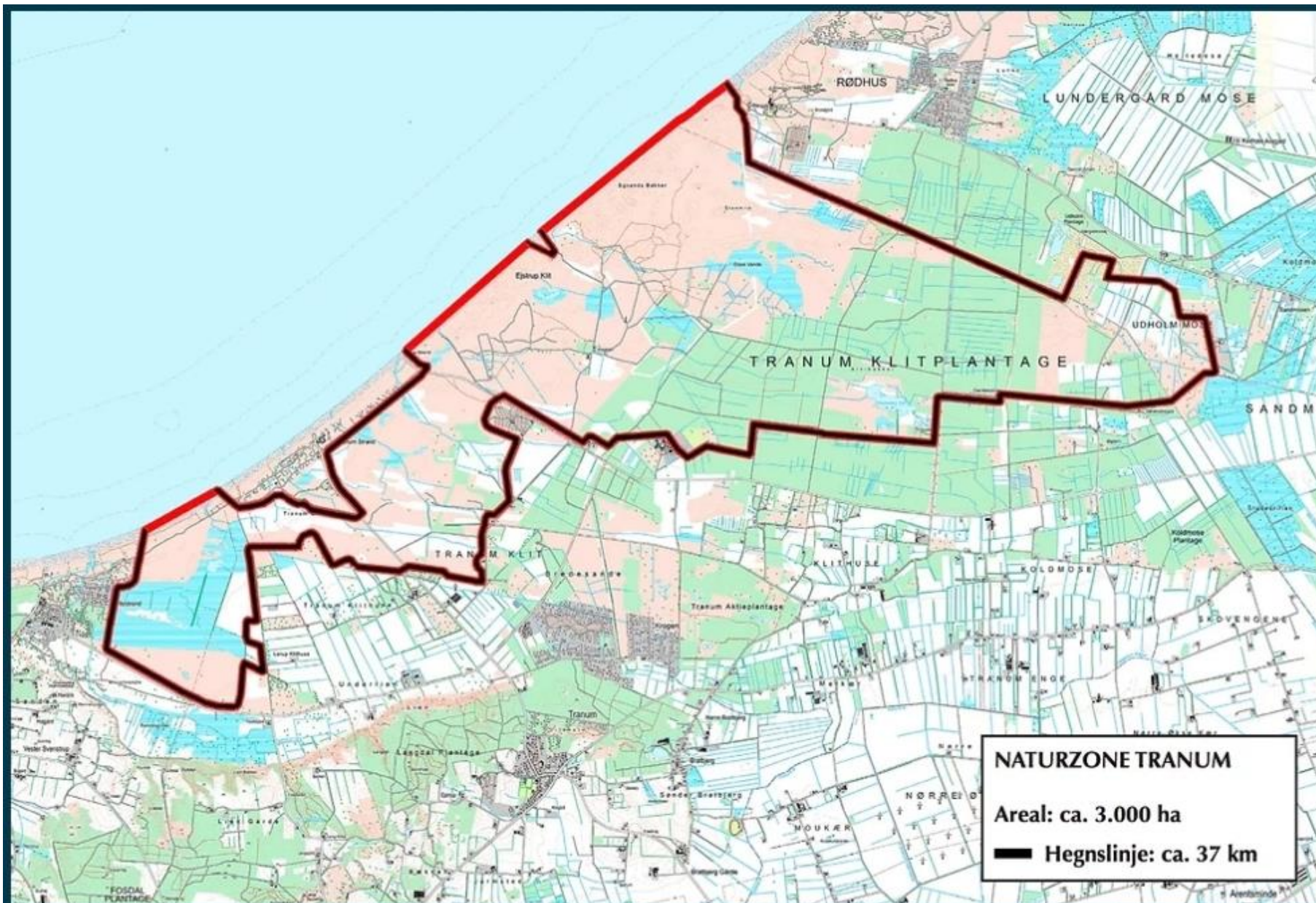
Dette valg af område er udpeget pga. at det i forvejen er statsejet, dvs. ingen lodsejerkonflikt, men området kan naturligvis med fordel udvides, hvis private lodsejere kunne være interesseret i at også den skovbevoksede kystskrænt Lien, på en billig måde natur plejes effektivt ved hjælp af f.eks. bison. *Tænk tanken.*

Hvad skal der til for at projektet kan realiseres?

Naturstyrelsen, som ejer arealet, kan arbejde for, at den naturlige hydrologi genskabes. Alle små eksisterende trådhegn fjernes og erstattes med et samlet hegn – landbrugsområder, sommerhusbebyggelse og helårshuse frahegnes eller inddrages hvor det er muligt. Heste og evt. bison udsættes i det store natur område og dyrene natur-plejer arealet året rundt. Deres tilstedeværelse vil sørge for, at man opnår en større biodiversitet - med deres skrab og nedbidning af græsser på arealet, som efterfølgende vil give en større sammensætning af blomstrende urter.

Jammerbugt Kommune omlægger Kystvejen til stillevej med hastighedsbegrænsning på 30 km/t, fjerner refleks skilte og lukker grøften på begge sider af Kystvejen. Færister etableres.

En NaturNationalpark Tranum udelukker på ingen måde friluftaktiviteter, men vigtigt er, at friluftaktiviteterne planlægges på naturens præmisser og ikke styres af publikums færdsel. Dvs. området skal have en stor "forstyrrelses fri zone". DN vil gerne involveres i denne fremtidige handling.

Forslag til vildere natur i Jammerbugt Kommune (grafik © Rune Engelbreth Larsen). Ved at samtænke det militære øvelsesterræn ved kysten og store dele af de øvrige statsarealer i Tranum Klitplantage er her et potentiale for mindst 30 kvadratkilometer vildere og mere selv bærende natur – som ikke hindrer de eksisterende øvelser, og hvor der er fri adgang på de øvrige arealer. Hegnslinjen er ca. 27 kilometer. Forslaget er under løbende udvikling og revision.

48. Jordfordeling:

Danmarks Naturfredningsforening vil med stor interesse, gerne deltage i dette fremtidige arbejde med jordfordeling. Omlægning af lavbundsjorder er et af de mest effektive virkemidler til at reducere klimabelastningen. Der er allerede et jordfordelingsprojekt med udtag af lavbundsjorder langs med vandlidende arealer ved Ryå. Det vil være en kæmpe gevinst for både klima, miljø og natur, når projektet er på plads. Vigtigt er at jordfordeling bliver en varig løsning og ikke kun gældende for de næste f.eks. 20 år. Jordfordeling kan også ses som et redskab til at kompensere den enkelte landmand med lavtliggende landbrugsarealer, som kan være svær at dyrke og som giver et lavere afkast for den enkelte landmand, men samtidig er der her en stor klimagevinst at hente ved udtagning.

49. Klima og energiforum:

DN vil forslå at Jammerbugt Kommune arbejder med en handling således de kommunale transportmidler, drives fossilfri inden 2030. Ligesom de kommunale bygninger er uafhængig af fossil varmforsyning inden 2030. Der bør nedsættes en handling for retningslinjer og målsætninger for bæredygtige vareindkøb senest i 2022. Kommunen bør fremme opførsel af biogasanlæg og løbende vurdere muligheden for anvendelse af lokale vedvarende energikilder (biomasse, overskudsvarme, varmepumper).

51. Sikre værdier mod oversvømmelser:

En vigtig handling. Her kunne man også tilføje, at sikre værdier mod hyppige stormvejr, som eroderer kysten og hermed truer sommerhuses levetid i yderste klitrække. Derfor skal man være meget tilbageholdende med udlæg af nye sommerhusområder i kystnærhedszonen – ligesom man ikke byggemodner i lavtliggende områder under kote 2 (DNN).

Nye lokalplaner for byområder bør klimasikres. F.eks. kunne kommunen tilbyde afgift fritagelse af overfladevand for husejere, som beholder vandet på egen grund.

Regnvands bassiner, er for det meste udformet meget dårligt. Dybt hul, med meget stejle skrænter. Kommunens forvaltning bør pege på at regnvandsbassiner udformes med fordel for biodiversiteten, dvs. uden stejle skrænter med en maks stigning 1:5. Og tænke så mange grønne arealer ind i kommende lokalplaner, både for større naturindhold, men også for at mindske belastningen af kloaksystemet ved store regn mængder.

Udover de fastlagte handlinger, finder Danmarks Naturfredningsforening det yderst aktuelt, at tilføje nogle få flere prioriteringer, som efter vores mening, bør tilføjes i Handlingskataloget.

Disse forslag er ikke nye for kommunen, men er en gentagelse fra Planstrategi "19 -sammen mod 2030.

- **Udpegning af et Grønt Danmarkskort.**
- **Fastlagt naturpolitik for større biodiversitet.**
- **Jammerbugt Kommunes egne grønne arealer ændres med fokus for at opnå en større biodiversitet.**

I forbindelse med kommuneplanrevisionen arbejdes der med udpegning af Grønt Danmarkskort og åben-land planlægning herunder naturudpegninger.

Dette forår og denne sommer har åbnet mange danskeres øjne for naturoplevelser og det vigtige i at bevare og styrke mulighederne for disse oplevelser. Samtidig er muligheden for og lysten til at rejse udenlands dalet betydeligt. Det giver Jammerbugt Kommune gode kort på hånden som turistdestination. Det bør Jammerbugt Kommune udnytte i sine bestræbelser på at forblive en spændende turistdestination. Kommunen er tyndt befolket med en enestående natur, som bør bevares og styrkes. I 2017 blev Planloven moderniseret, og det blev bestemt, at kommunerne skulle udforme et Grønt Danmarkskort med det formål at skabe sammenhængende natur og grønne korridorer - også på tværs af kommunerne. Det Grønne Danmarkskort skulle også indeholde potentielle naturområder, så natur kunne indgå som et overordnet princip i kommuneplanlægningen.

Jammerbugt Kommune vil satse på flere events og arrangementer – også i naturen. Dette vil også medvirke til det gode liv for både borgere og gæster (turister), men erfaringerne fra dette Corona år har tydeliggjort, at også den uforstyrrede og varierede natur, fri for menneskelige anlæg, med uforstyrret udsyn og med naturens egne lyde – bølgenes brus, vindens susen i græs, buske og træer, fuglenes sang og insekternes summen – i høj grad kan give intense oplevelser og en ro i sindet, som er svær at finde andre steder. Der kan hurtigt skabes rum og omgivelser til events. Uforstyrret natur kræver plads og sammenhæng og kan ikke ny skabes på kort tid. Derfor er udformning af Grønt Danmarkskort og en naturpolitik vigtig før anden planlægning – f.eks. energiparker. Naturrådet for Hjørring, Brønderslev, Jammerbugt, Frederikshavn og Læsø Kommune, blev nedsat for at komme med anbefalinger til hvordan kommunerne skulle arbejde med Grønt Danmarkskort, tilbage i juni 2018.

Det er på høje tid anbefalingerne tages i brug og det Grønne Danmarkskort udformes – også for Jammerbugt Kommune.

Driften af kommunens grønne arealer herunder grøftekanter langs veje og stier, ændres med fokus for at opnå en større biodiversitet.

Jammerbugt Kommune kan gøre en stor forskel for en større biodiversitet, ved at målrette grøftekantens slåning afhængig af jordforholdene og nærhed til naturområder. Ved udvalgte strækninger, med i forvejen høj naturværdi - kan man opsamle det afslåede materiale, som ellers vil tilføje næring med efterfølgende udkonkurrering af de næringsfattige urter, som med tiden vil blive erstattet af græs. Det kan ændres med opsamling, kombineret med en tidlig klipning i foråret. Disse udvalgte grøftekanter (udpeges af Jammerbugt Kommunes biologer, gerne i samarbejde med DN) kan blive en vigtig spredningskorridor for sjældne og rødlistede arter, som f.eks. sommerfuglen, Hedepletvinge.

Kommunerne er sammen med staten, de største jordbesiddere i Danmark. Dvs. der er kæmpe potentiale for at fremme biodiversitet på egen jord. Man kunne ved fremtidige jordarbejde, afrette med næringsfattigt mineraljord/sand og lade være med at så kulturgræs i dette - men i stedet indkøbe frø fra hjemmehørende urter, og udså dem.

De mange grønne arealer i by parker, kommunen egne kommunekontorer kunne gøres mere "vild med Vilje" - altså hvor man har partier med højt græs og/eller partier som tilså med frø fra hjemmehørende urter.

Denne ændring af driften er **ikke** et ønske om en besparelse på driftsomkostninger for de grønne arealer -men en ændret arbejdsopgave.

Invasive arter er også en trussel mod biodiversiteten, da de invasive arter kan udkonkurrere og tage pladsen fra andre arter. Der bør frigives flere midler til bekæmpelse af især hybenrose og japansk pileurt med flere, mekanisk uden brug af sprøjtegift.

Danmarks Naturfredningsforening Jammerbugt afdelings afsluttende kommentar.

Dette handlingskatalog strækker sig helt til 2030 - og derfor føler vi i DN, at der er behov for at Jammerbugt Kommunes forvaltning og politikere er opmærksomme på, at Fjerritslev Fjernvarme arbejde for at opsætte 4 vindmøller i Udklit, nordvest for Fjerritslev - indenfor et område som er underlagt restriktioner i kommunens gældende Helhedsplan. Møllerne ønskes opsat i et område, som er udpeget som *Særlig værdifuldt landskab og større uforstyrret landskab - samt indenfor Kystnærhedszonen*. Indenfor denne arealmæssige udpegning, skal arealet friholdes for inddragelse af arealer til formål, der kan skæmme landskabet, og skal så vidt muligt friholdes for etablering eller udvidelse af anlæg og støjkilder med en stor påvirkning af omgivelserne.

DN vil opfordre Jammerbugt Kommune til at kontakte Fjerritslev Fjernvarmeværket og forhønds afvise, at disse vindmøller placeres i dette udpegede landskab - tæt op af storslået natur ved parabelklitterne Sønder- og Nørremiler.

I Strategiplan 2030 for området ved Fjerritslev, Slettestrand og Svinkløv - nævnes i øvrigt, at man vil *gøre reklame for stilheden og naturen er områdets hjerte. Her findes unikke Svinklove og parabelklitter og åndeløse udsigtspunkter.*

DN mener ikke, at dette udsagn harmonerer med at vindmøller kan placeres i området ved Udklit.

Turister vender tilbage til Jammerbugts kyster for at opleve naturen og det uforstyrrede landskab og stilheden samt aktiviteter i naturen. Det bør disse vindmøller ikke ødelægge. Især ikke da det må være muligt at tiltænke en klimavenlig varmeløsning og få del af strømkilden fra de nærtliggende og eksisterende vindmølleområder.

Med venlig hilsen
Søren Rosenberg
Danmarks Naturfredningsforening, Jammerbugt afdeling